

CUPRINS

1. OBIECTUL ȘI IMPORTANȚA DREPTULUI ROMAN.....	15
1.1. DEFINIȚIE.....	15
1.2. IMPORTANȚA STUDIULUI DREPTULUI ROMAN.....	16
1.3. INFLUENȚA DREPTULUI ROMAN ASUPRA DREPTULUI ROMÂNESC.....	16
1.4. DIVIZIUNILE DREPTULUI ROMAN.....	17
1.5. DIVIZIUNEA DREPTULUI PRIVAT ROMAN.....	17
1.6. ȘCOLILE DE DREPT ROMAN.....	18
2. APARIȚIA ȘI EVOLUȚIA ISTORICĂ A STATULUI ROMAN.....	20
2.1. EPOCA PRESTATALĂ.....	20
2.2. APARIȚIA STATULUI ROMAN.....	21
2.3. REGALITATEA.....	22
2.3.1. Organizarea socială	22
2.3.2. Organizarea statului	22
2.4. REPUBLICA.....	22
2.4.1. Organizarea socială	23
2.4.2. Organizarea de stat	24
2.5. PRINCIPATUL.....	26
2.5.1. Organizarea socială	27
2.5.2. Organizarea de stat	27
2.6. DOMINATUL.....	28
2.6.1. Organizarea socială	28
2.6.2. Organizarea de stat	28
2.7. EPOCILE DREPTULUI PRIVAT ROMAN.....	29
3. IZVOARELE DREPTULUI PRIVAT ROMAN.....	30
3.1. NOȚIUNE.....	30
3.2. OBICEIUL.....	30
3.3. LEGEA.....	31

3.3.1. Noțiune	31
3.3.2. Adoptarea legilor	31
3.3.3. Conținutul legii	32
3.3.4. Ieșirea din vigoare a legii	32
3.3.5. Nulitatea legilor	33
3.3.6. Legea celor XII Table	33
3.4. EDICTELE MAGISTRAȚILOR	34
3.4.1. Caracterizare generală	34
3.4.2. Sistematizarea edictului pretorului	35
3.4.3. Raportul dintre dreptul pretorian și dreptul civil	35
3.5. JURISPRUDENȚA	36
3.5.1. Jurisprudența în epoca veche	36
3.5.1.1. Metoda jurisconsultilor	37
3.5.2. Jurisprudența în epoca clasică	37
3.5.3. Jurisprudența în epoca postclasică	39
3.6. SENATCONSULTELE	40
3.7. CONSTITUȚIUNILE IMPERIALE	41
3.8. CODIFICĂRILE PREJUSTINIENE	42
3.9. OPERA LEGISLATIVĂ A LUI JUSTINIAN	42
3.9.1. Codul	43
3.9.2. Digestele	43
3.9.3. Institutiones	44
3.9.4. Novelae	44
3.10. ALTERAȚIUNILE DE TEXTE	44
3.10.1. Interpolațiuni	44
4. PROCEDURA CIVILĂ ROMANĂ	46
4.1. NOȚIUNE	46
4.2. JUSTIȚIA PRIVATĂ	46
4.3. PROCEDURA LEGISACȚIUNILOR	47
4.3.1. Considerații generale	47
4.3.2. Organizarea judecătorească	47
4.3.3. Faza in iure	48
4.3.3.1. Citarea pârâtului	49
4.3.3.2. Desfășurarea procesului	49
4.3.3.3. Procedee de soluționare a unor litigii pe cale administrativă	50
4.3.3.4. Legisacțiunile de judecată	51
4.3.3.4.1. Sacramentum (procedura prin jurământ)	51
4.3.3.4.2. Iudicis arbitrive postulatio (cererea pentru desemnarea unui judecător sau a unui arbitru).....	52

4.3.3.4.3. Condictio (judecata prin somație).....	53
4.3.4. Faza in iudicio	53
4.3.4.1. Desfășurarea procesului.....	53
4.3.4.2. Executarea sentințelor.....	54
4.3.4.2.1. Manus iniectio.....	54
4.3.4.2.2. Pignoris capio (luarea de gaj).....	55
4.4. PROCEDURA FORMULARA.....	55
4.4.1. Considerații generale	55
4.4.2. Organizarea judecătorească	56
4.4.3. Faza in iure	57
4.4.4. Litis contestatio	57
4.4.5. Formula	58
4.4.6. Clasificarea acțiunilor	59
4.4.6.1. Acțiuni reale și acțiuni personale.....	59
4.4.6.2. Acțiuni de drept strict și de bună credință.....	59
4.4.6.3. Acțiuni civile și acțiuni pretoriene.....	60
4.4.6.4. Acțiuni private și acțiuni populare.....	60
4.4.6.5. Acțiuni directe și acțiuni utile.....	60
4.4.6.6. Acțiuni penale și acțiuni persecutorii.....	61
4.4.6.7. Acțiuni arbitrarii.....	61
4.4.7. Faza in iudicio	61
4.4.8. Efectele sentinței	62
4.4.8.1. Forța executorie a sentinței.....	62
4.4.8.2. Forța juridică a sentinței.....	63
4.4.9. Căile de atac împotriva hotărârii	64
4.5. PROCEDURA EXTRAORDINARĂ.....	64
5. PERSOANELE	67
5.1. NOȚIUNE.....	67
5.2. CAPACITATEA JURIDICĂ.....	67
5.2.1. Începutul capacității juridice	68
5.2.2. Sfârșitul capacității juridice	68
5.3. STATUS LIBERTATIS.....	68
5.3.1. Sclavii	69
5.3.1.1. Izvoarele sclaviei.....	69
5.3.1.1.1. Izvoarele prevăzute de dreptul ginților.....	69
5.3.1.1.2. Izvoarele prevăzute de dreptul civil.....	69
5.3.1.1.3. Condiția juridică a sclavului.....	70
5.3.2. Dezrobiții	71
5.3.2.1. Modurile dezrobirii.....	72

5.3.2.2. Condiția juridică a dezrobotului.....	72
5.3.3. Latinii	73
5.3.4. Peregrinii	74
5.3.5. Stările de semilibertate	74
5.4. STATUS CIVITATIS (CETĂȚENIA).....	75
5.4.1. Dobândirea cetățeniei romane	75
5.4.2. Pierderea cetățeniei romane	76
5.4.3. Drepturile cetățenilor romani	76
5.4.4. Numele cetățeanului roman	77
5.5. STATUS FAMILIAE (CALITATEA DE ȘEF DE FAMILIE).....	77
5.5.1. Rudenia	77
5.5.2. Patria potestas (puterea părintească)	78
5.5.2.1. Caractere.....	79
5.5.2.2. Izvoarele puterii părintești.....	80
5.5.2.2.1. Căsătoria.....	80
5.5.2.2.1.1. Condiții de formă ale căsătoriei.....	81
5.5.2.2.1.2. Condițiile de fond ale căsătoriei.....	81
5.5.2.2.1.3. Efectele căsătoriei.....	82
5.5.2.2.1.4. Desfacerea căsătoriei.....	82
5.5.2.2.2. Adopțiunea.....	83
5.5.2.2.2.1. Condiții de formă ale adopțiunii.....	83
5.5.2.2.2.2. Condiții de fond ale adopțiunii.....	83
5.5.2.2.2.3. Efectele adopțiunii.....	83
5.5.2.2.2.4. Adrogațiunea.....	83
5.5.2.2.3. Legitimarea.....	84
5.5.3. Emanciparea	84
5.5.4. Capitis deminutio	84
5.5.5. Tutela și curatela	85
5.5.5.1. Caracterizare generală.....	85
5.5.5.2. Tutela.....	85
5.5.5.3. Curatela.....	86
5.5.6. Persoana juridică	86
6. BUNURILE	87
6.1. PATRIMONIUL.....	87
6.1.1. Principiile patrimoniului	87
6.1.2. Elementele patrimoniului	87
6.2. CLASIFICAREA BUNURILOR.....	88
6.3. POSESIUNEA.....	92
6.3.1. Elementele posesiunii	93

6.3.2. Dobândirea posesiunii.....	93
6.3.3. Pierderea posesiunii.....	94
6.3.4. Tipuri de posesiune.....	94
6.3.5. Efectele posesiunii.....	95
6.3.6. Protecția posesiunii. Interdictele posesorii.....	95
6.3.6.1. Interdictele retinendae possessionis causa.....	95
6.3.6.2. Interdictele recuperandae possessionis causa.....	96
6.4. DETENȚIUNEA.....	96
6.5. PROPRIETATEA.....	96
6.5.1. Atribute.....	96
6.5.2. Proprietatea colectivă a ginții.....	97
6.5.3. Proprietatea familială.....	97
6.5.4. Proprietatea quiritară (dominium ex iure quiritium).....	98
6.5.5. Proprietatea pretoriană.....	98
6.5.6. Proprietatea provincială.....	100
6.5.7. Proprietatea peregrină.....	100
6.5.8. Modurile de dobândire a proprietății.....	100
6.5.8.1. Moduri de dobândire a proprietății potrivit dreptului civil.....	101
6.5.8.1.1. Mancipațiunea.....	101
6.5.8.1.2. Uzucapiunea.....	102
6.5.8.1.2.1. Condiții.....	102
6.5.8.1.2.2. Funcțiile uzucapiunii.....	103
6.5.8.1.3. In iure cessio.....	103
6.5.8.1.4. Adiudicatio (Hotărârea judecătorului).....	103
6.5.8.1.5. Legea.....	104
6.5.8.2. Moduri de dobândire potrivit dreptului ginților.....	104
6.5.8.2.1. Ocupațiunea.....	104
6.5.8.2.2. Tradițiunea.....	105
6.5.8.2.3. Specificațiunea.....	106
6.5.8.2.4. Confuziunea.....	106
6.5.8.2.5. Accesiunea.....	106
6.5.8.2.5.1. Accesiunea imobiliară.....	106
6.5.8.2.5.2. Accesiunea mobilă.....	107
6.5.8.2.6. Dobândirea fructelor.....	108
6.5.9. Coproprietatea.....	108
6.5.10. Stingerea dreptului de proprietate.....	109
6.5.11. Sancțiunea proprietății.....	109
6.5.11.1. Sancțiunea proprietății quiritare.....	109
6.5.11.1.1. Sancțiunea proprietății quiritare în epoca veche.....	109
6.5.11.1.2. Sancțiunea proprietății quiritare în epoca clasică.....	110

6.5.11.1.3. Efectele acțiunii în revendicare.....	111
6.5.11.2. Sancțiunea proprietății pretoriene.....	111
6.5.11.3. Alte mijloace de apărare a proprietății.....	112
6.5.11.4. Sancțiunea proprietății provinciale.....	112
6.5.11.5. Sancțiunea proprietății peregrine.....	113
6.6. DREPTURILE REALE ASUPRA LUCRULUI ALTUIA (IUS IN RE ALIENA).....	113
6.6.1. Servituțiile	113
6.6.1.1. Servituțiile prediale.....	113
6.6.1.2. Servituțiile personale.....	114
6.6.1.2.1. Uzufructul.....	114
6.6.1.2.2. Uzul (usus).....	115
6.6.1.2.3. Habitatio.....	115
6.6.1.2.4. Operae.....	115
6.6.1.3. Constituirea servituțiilor.....	115
6.6.1.4. Stingerea servituțiilor.....	116
6.6.1.5. Sancțiunea servituțiilor.....	116
6.6.2. Conductio agri vectigalis	116
6.6.3. Emfiteoza	117
6.6.4. Superficia	117
7. SUCCESIUNILE	118
7.1. SUCCESIUNEA LEGALĂ (AB INTESTAT).....	119
7.1.1. Sucesiunea legală potrivit dreptului civil	119
7.1.1.1. Sui heredes.....	119
7.1.1.2. Adgnatus proximus (agnații privilegiați).....	120
7.1.1.3. Gentilii (gentiles).....	120
7.1.2. Sucesiunea legală potrivit dreptului pretorian	120
7.1.3. Reformele imperiale	120
7.2. SUCCESIUNEA TESTAMENTARĂ.....	121
7.2.1. Capacitatea testamentară	122
7.2.1.1. Capacitatea testatorului.....	122
7.2.1.2. Capacitatea instituitului.....	122
7.2.2. Formele testamentului	123
7.2.2.1. Formele testamentului potrivit dreptului civil.....	123
7.2.2.2. Formele testamentului potrivit dreptului pretorian.....	123
7.2.3. Instituirea de moștenitor	124
7.2.4. Substituirea de moștenitor	124
7.2.5. Nulitatea testamentului	125
7.2.6. Limite aduse libertății de a testa	126

7.2.6.1. Dezmoștenirea.....	126
7.2.6.2. Rezerva.....	126
7.3. DOBÂNDIREA MOȘTENIRII.....	127
7.3.1. Acceptarea moștenirii	127
7.3.1.1. Moștenitorii necesari (heredes necessari).....	127
7.3.1.2. Moștenitorii voluntari (heredes voluntarii).....	128
7.3.1.3. Formele acceptării moștenirii.....	128
7.3.1.4. Efectele acceptării moștenirii.....	129
7.3.2. Repudierea moștenirii	129
7.4. SANȚIUNEA MOȘTENIRII.....	130
7.4.1. Sanțiunea moștenirii potrivit dreptului civil	130
7.4.2. Sanțiunea moștenirii potrivit dreptului pretorian	131
7.5. LEGATUL.....	131
7.5.1. Condiții de formă	131
7.5.2. Condiții de fond	132
7.5.3. Limitele dreptului de a dispune prin legat	132
7.5.4. Sanțiunea legatelor	133
7.6. FIDEICOMISUL.....	133
7.6.1. Sanțiunea fideicomisului	133
8. OBLIGAȚIILE	135
8.1. DEFINIȚIE.....	135
8.2. ELEMENTELE OBLIGAȚIEI.....	136
8.3. ORIGINEA OBLIGAȚIEI ROMANE.....	138
8.4. CLASIFICAREA OBLIGAȚIILOR.....	139
8.4.1. Clasificarea obligațiilor după izvoare	139
8.4.2. Clasificarea obligațiilor după numărul subiecților participante la raportul juridic obligațional	140
8.4.3. Clasificarea obligațiilor după sancțiuni	142
8.4.4. După criteriul determinării obiectului obligației	143
8.4.5. După criteriul individualizării obiectului obligației	143
8.4.6. După numărul obiectelor sale	143
8.5. CONTRACTELE.....	144
8.5.1. Noțiuni generale	144
8.5.2. Tipuri de contracte	144
8.5.3. Elementele contractelor	145
8.5.3.1. Elementele esențiale ale contractelor	146
8.5.3.1.1. Obiectul	146
8.5.3.1.2. Consimțământul	146
8.5.3.1.3. Capacitatea	152

8.5.3.1.4. Cauza.....	152
8.5.3.2. Elementele accidentale ale contractelor.....	153
8.5.3.2.1. Termenul (dies).....	153
8.5.3.2.2. Condiția.....	154
8.6. EFECTELE OBLIGAȚIILOR.....	155
8.6.1. Efectul normal al obligațiilor	155
8.6.1.1. Obligațiile contractuale.....	155
8.6.1.1.1. Când o persoană sui iuris (pater familias) a luat parte la încheierea contractului.....	156
8.6.1.1.1.1. Principiul nereprezentării în actele juridice.....	156
8.6.1.1.1.2. Nulitatea stipulațiunii pentru altul.....	158
8.6.1.1.1.3. Nulitatea promisiunii pentru altul.....	158
8.6.1.1.2. Când o persoană aflată sub puterea altei persoane a luat parte la încheierea contractului.....	159
8.6.1.1.3. Când un reprezentant al persoanei sui iuris a luat parte la încheierea contractului.....	160
8.6.1.2. Obligațiile delictuale.....	160
8.6.1.2.1. Sistemul noxalității.....	160
8.6.1.2.2. Sistemul acțiunilor noxale.....	160
8.6.2. Efectul accidental al obligațiilor constă în neexecutarea obligațiilor	161
8.6.2.1. Culpa.....	161
8.6.2.2. Dolul.....	162
8.6.2.3. Cazul fortuit și forța majoră.....	162
8.6.2.4. Mora (punerea în întârziere).....	163
8.6.2.4.1. Mora debitoris.....	163
8.6.2.4.2. Mora creditoris.....	163
8.6.2.5. Custodia.....	164
8.6.2.6. Sancțiunea neexecutării obligațiilor.....	164
8.7. STINGEREA OBLIGAȚIILOR.....	165
8.7.1. Plata	165
8.7.1.1. Persoanele ce pot face plata.....	165
8.7.1.2. Persoanele ce pot primi plata.....	165
8.7.1.3. Obiectul plății.....	166
8.7.1.4. Proba plății.....	166
8.7.2. Darea în plată (datio in solutum)	167
8.7.3. Novățiunea	167
8.7.4. Compensățiunea	169
8.7.5. Remiterea de datorie	171
8.7.6. Termenul extinctiv și condiția rezolutorie	172

8.7.7. Imposibilitatea de executare	172
8.7.8. Confuziunea	173
8.7.9. Moartea creditorului sau debitorului	173
8.7.10. Capitis deminutio	173
8.7.11. Prescripția extinctivă	174
8.8. TRANSFERUL OBLIGAȚIILOR	174
8.8.1. Cesiunea de creanță	174
8.8.1.1. Novățiunea prin schimbare de creditor	175
8.8.1.2. Mandatul in rem suam	175
8.8.2. Cesiunea de datorie	176
8.9. GARANȚIILE	177
8.9.1. Garanțiile personale	177
8.9.1.1. Sponsio	177
8.9.1.2. Fideipromissio	178
8.9.1.3. Fideiussio	179
8.9.1.3.1. Beneficiul de diviziune	179
8.9.1.3.2. Beneficiul de cesiune de acțiuni	179
8.9.1.3.3. Beneficiul de discuțiune	180
8.9.1.3.4. Garanțiile personale neformale	180
8.9.2. Garanțiile reale	180
8.9.2.1. Fiducia	180
8.9.2.2. Gajul	181
8.9.2.3. Ipoteca	181
8.9.2.3.1. Categorii de ipoteci	181
8.9.2.3.2. Caracterele ipotecii	182
8.9.2.3.3. Efectele ipotecii	183
8.9.2.3.4. Stingerea ipotecii	183
8.9.2.4. Intercesiunea	184
8.10. IZVOARELE OBLIGAȚIILOR	184
8.10.1. Contractele	186
8.10.1.1. Contractele solemne	187
8.10.1.1.1. Sponsio religiosa	187
8.10.1.1.2. Iusiurandum liberti (jurământul dezrobitului)	187
8.10.1.1.3. Sponsio laica	187
8.10.1.1.4. Stipulațiunea	188
8.10.1.1.4.1. Proba stipulațiunii	189
8.10.1.1.4.2. Sanctiunea stipulațiunii	189
8.10.1.1.5. Dotis dictia (promisiunea de dotă)	189
8.10.1.1.6. Nexum	190
8.10.1.1.7. Contractul litteris (contractul literal)	190

8.10.1.2. Contractele reale.....	191
8.10.1.2.1. Mutuum (împrumutul de consumațiune).....	191
8.10.1.2.1.1. Condiții.....	192
8.10.1.2.1.2. Caractere.....	192
8.10.1.2.1.3. Sancțiuni.....	192
8.10.1.2.1.4. Împrumutul cu dobândă.....	192
8.10.1.2.1.5. Senatusconsultul macedonian.....	193
8.10.1.2.2. Fiducia.....	193
8.10.1.2.3. Comodatul (împrumutul de folosință).....	194
8.10.1.2.4. Depozitul.....	195
8.10.1.2.4.1. Depozitul necesar.....	195
8.10.1.2.4.2. Depozitul sechestrului.....	195
8.10.1.2.4.3. Depozitul neregulat.....	195
8.10.1.2.5. Gajul.....	195
8.10.1.3. Contractele consensuale.....	196
8.10.1.3.1. Vânzarea-cumpărarea.....	196
8.10.1.3.1.1. Istorie.....	196
8.10.1.3.1.2. Elementele vânzării.....	197
8.10.1.3.1.3. Efectele vânzării.....	199
8.10.1.3.1.3.1. Obligația de a păstra bunul.....	199
8.10.1.3.1.3.2. Obligația de a preda bunul.....	200
8.10.1.3.1.3.3. Obligația de garanție.....	200
8.10.1.3.2. Locațiunea.....	202
8.10.1.3.2.1. Locatio rei (locațiunea unui lucru).....	202
8.10.1.3.2.2. Locația operarum.....	203
8.10.1.3.2.3. Locatio operis faciendi.....	204
8.10.1.3.3. Societatea.....	204
8.10.1.3.4. Mandatul.....	205
8.10.1.4. Contractele nenumite.....	207
8.10.1.4.1. Permutatio (schimbul).....	209
8.10.1.4.2. Precarium (precariul).....	209
8.10.1.5. Pactele.....	209
8.10.1.5.1. Pactele alăturate (adiecta).....	210
8.10.1.5.2. Pactele pretoriene.....	210
8.10.1.5.2.1. Pactul de jurământ.....	210
8.10.1.5.2.2. Pactul de constitut.....	210
8.10.1.5.2.3. Receptum.....	211
8.10.1.5.3. Pactele legitime.....	212
8.10.1.5.3.1. Donația.....	212
8.10.1.5.3.1.1. Donația între vii obișnuită.....	212

8.10.1.5.3.1.2. Donația între soți.....	213
8.10.1.5.3.1.3. Donația ante nuptias (înainte de căsătorie).....	213
8.10.1.5.3.1.4. Donația mortis causa.....	213
8.10.1.5.3.2. Convenția de dotă.....	214
8.10.1.5.3.3. Compromisul.....	215
8.10.2. Quasicontractele	215
8.10.2.1. Gestiunea tutorelui pentru pupil.....	215
8.10.2.2. Acceptarea unei succesiuni.....	216
8.10.2.3. Acceptarea plății lucrului nedatorat (condictio indebiti).....	216
8.10.2.4. Gestiunea de afaceri (negotiorum gestio).....	217
8.10.2.5. Indiviziunea.....	218
8.10.3. Delictele	218
8.10.3.1. Furtul.....	219
8.10.3.1.1. Furtum manifestus (furtul flagrant).....	219
8.10.3.1.2. Furtum nee manifestus (furtul neflagrant).....	220
8.10.3.2. Paguba pricinuită pe nedrept (damnum iniuria dati).....	220
8.10.3.3. Injuria (iniuria).....	221
8.10.3.4. Dolul (înșelăciunea).....	222
8.10.3.5. Violența (vis).....	222
8.10.3.6. Înstrăinarea făcută în fraudă creditorilor (alienatio in fraudem creditorium).....	222
8.10.3.7. Tâlhăria (rapina).....	223
8.10.4. Quasidelictele	224
BIBLIOGRAFIE	225

